

Beelddenkers kijken naar buiten

Spellingsregels vindt hij stom en de tafels wil hij niet uit het hoofd leren.

Björn staart voortdurend uit het klasraam, zelfs wanneer de leraar hem net een vraag heeft gesteld. Hij begint in het midden van een onsamenhangend verhaal, waar niemand kop of staart aan krijgt. 'Maar ZIE je het dan niet?' roept hij gefrustreerd. Heeft Björn leer- of gedragsproblemen? Of is hij een beelddenker? Een nieuw fenomeen lokt discussie uit.

"Mijn schoolperiode was een hel", vertelt Marc (56). "Ik had altijd geweldig veel problemen om me te concentreren op wat ik aan het lezen was. Als ik het woord 'bos' las, dan zag ik de bossen waar ik al eens geweest was met daarbij de geur en alle gevoelens die er toen bij waren. En had ik ook nog een fototoestel bij me, dan begon ik daaraan te denken. Al die beelden brachten me zo ver dat ik me iedere keer tot de orde moest roepen om terug bij het woord 'bos' te komen. Als het volgende woord 'schip' was, dan was ik weer vertrokken en zag ik weer andere beelden. En geuren. En kleuren. En emoties. Je krijgt een input van de vijf zintuigen, onmiddellijk verbonden met het beeld dat bijna onbewust wordt opgeroepen."

EXPLOSIE

Wat is er mis met Marc? Volgens Magda Jacobs, auteur van 'In het rijk der beelden ben ik koning' is hij een typische beelddenker. En hij is lang niet de enige. "Een beelddenker denkt eerst in beelden en zoekt er dan pas woorden voor", verduidelijkt Jacobs. Zij laat kinderen en volwassenen aan het woord en beschrijft hoe de beelden waarin een beelddenker denkt een explosie bevatten van geur, kleur, emotie en geluid. Al die informatie komt gelijktijdig binnen. Het is onbegonnen werk om die ervaring via woorden over te dragen naar een andere persoon. En dat levert vooral op school problemen op. "School en maatschappij zijn talig gericht; gestructureerd, op volgorde en gefocust op details en analyse", waarschuwt de Nederlandse Marion van de Coolwijk, auteur van 'Beelddenken in de praktijk: een praktische

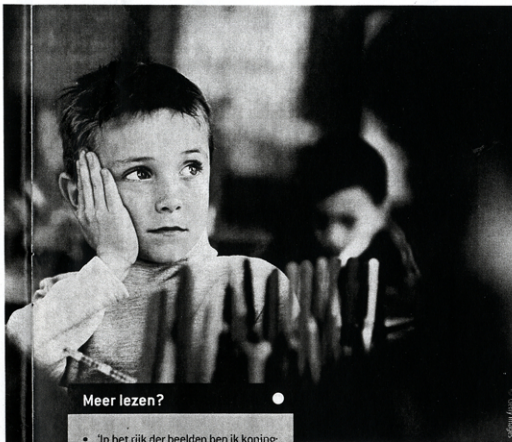
handleiding voor ouders en leerkrachten.' Het fenomeen beelddenken is in Nederland al langer in zwang, maar wordt nu ook in Vlaanderen meer in de mond genomen om leerproblemen te verklaren. Toch blijft het omstreven.

PERCENTAGE

Is beelddenken een marginaal fenomeen? "Alle mensen worden als 100% beelddenker geboren", zegt van de Coolwijk. "Immers, een baby kent nog geen woorden. In de peuter- en kleuterjaren zijn alle kinderen min of meer beelddenkers." Langzaam ontwikkelt het taal- en begripdenken zich en wordt het beelddenken procentgewijs wat kleiner. Zo rond het tiende jaar stopt dit ontwikkelingsproces. Er zijn mensen die dan een voorkeur blijven houden voor het beelddenken. "Beelddenkers denken vooral met hun rechterhersenhelft", stelt Magda Jacobs. "Daardoor denken ze heel associatief en creatief. Of je vooral met je linker- of je rechterhelft denkt, ligt in grote mate vast in je genen." Beelddenkers zijn volgens Jacobs dus vaker met méér in de familie. Al kan iedereen leren om de andere hersenhelft méér te gebruiken.

DE ANDERE KANT

Tegenover de beelddenker stelt Jacobs de taal-denker of de sequentiële denker. Die gebruikt vooral zijn linkerhersenhelft. De beelddenker is sterk in synthetiseren, de taaldenker in het maken van analyses. "Leraren zouden bij het lesgeven nog veel meer visuele beelden moeten gebruiken als ondersteuning bij de leerstof. De meeste leraren zijn goed in het sequentiële

Meer lezen?

- 'In het rijk der beelden ben ik koning: Kijk en luister naar beelddenkers', Magda Jacobs en Tineke Labrujere - Boek In Beeld
- 'Beelddenken in de praktijk: Een praktische naslagwerk voor ouders en leerkrachten', Anneke Bezem en Marion van de Coolwijk - Bureau Bezem/Instituut Kind In Beeld
- 'De mythe van de beelddenker' in 'Remedeaal handelen: Een specialisme tussen wetenschap en praktijk', red. Ria Kleijnen, Swets en Zeitlinger

systeem van denken en houden het daarmee ook in stand", zegt Magda Jacobs. "Voor beelddenkers betekent dit concreet dat er voortdurend een beroep wordt gedaan op hun luistervaardigheid, terwijl dit nu net hun zwakste kant is. Zij zijn beter in kijken." Een beelddenker heeft volgens Jacobs dan ook baat bij korte gesproken instructies. Een geschreven tekst laat je hem verwerken tot een mind map, met veel kleuren en symbolen.

DROMEN

Hoe denken beelddenkers? Volgens Jacobs doen ze dat in gelijkenissen of overeenkomsten. Ze verbinden dingen die op het eerste gezicht niets met elkaar te maken hebben. Zoals een kleuter die weet dat glas breekt en verwardraagt waarom zijn knikker dan niet breekt. Die creativiteit houdt

een grote drang naar vrijheid in. Jacobs: "Een sterke wil, eigenwijsheid en onverzettelijkheid zijn kenmerkend. Alles in vraag stellen is hun ding en als je wil dat ze iets doen, moeten ze eerst de zin of het nut ervan kennen." Tafels of spellingsregels leren, is moeilijk. "Als ik in de winkel iets moet uitrekenen, dan kan ik dat niet", vertelt Pieter Jan (18). "Getallen zie ik niet voor mijn ogen, die geven geen beeld." Ook woordenschat uit een vreemde taal leren kan lastig zijn. Sylvien (10): "Woordjes schrijven is moeilijk. Woordjes kan ik niet lezen in mijn hoofd, want woordjes kan je niet zien." Iets zomaar aannemen, zonder het te zien, blijft moeilijk voor een beelddenker.

VOLGORDE

Beelddenkers bij de les houden is niet altijd evident, maar er zijn wel trucs. "Een beelddenker ziet het antwoord op een vraag voor zich", vertelt Jacobs. "Logisch dat hij dan wegkijkt terwijl hij het antwoord zoekt. Wegkijken na een vraag is bij de beelddenker een teken van concentratie." Jacobs raadt leraren aan om oogcontact te maken bij het geven van een opdracht. "Zo weet je zeker of hij is doorgedrongen." Omdat een beelddenker in geluiden denkt, heeft hij volgens Jacobs veel moeite met volgorde. "Alles is belangrijk en alles is er tegelijkertijd. Dus wat moet nu eerst?" Hij zal midden in een

Wat zegt de wetenschap?

"Er zijn vrij strikte criteria om te bepalen of iemand dyslectisch is. Voor beelddenkers zijn die er volgens mij niet", zegt professor Pol Ghesquiere, voorzitter van de Stichting Leerproblemen. "Als je niet begrijpt wat een beelddenker is, dan is dat wellicht omdat je zelf geen beelddenker bent, luidt het dan. Als wetenschapper weiger ik in dergelijke redenering mee te stappen. In de internationale onderzoeksliteratuur over dyslexie komt het fenomeen beelddenkers zelfs niet ter sprake. Enkele jaren geleden was er aan de VUB een pilotstudie die vaststelde dat het instrument dat in Nederland gebruikt wordt om beelddenken op te sporen, dit niet op een betrouwbare en valide wijze kan. Er is dus geen echte wetenschappelijke onderbouw voor het fenomeen, maar toch worden er behandelconsequenties aan vastgeknoot. Daardoor stoppen ouders en leraren tijd en energie in therapieën waarvan niet wetenschappelijk bewezen is dat ze werken en gaat er kostbare tijd verloren om iets aan het echte leerprobleem te doen. Veel dyslectici geven wel aan 'in beelden te zien', maar dit is vaak een manier om aan de buitenwereld uit te leggen wat er naar hun gevoel 'anders' in hun hoofd omgaat. Dit zegt op zich nog niets over de psychologische realiteit die eraan ten grondslag ligt."

De beelddenkers in dit artikel komen aan het woord in 'In het rijk der beelden ben ik koning: Kijk en luister naar beelddenkers', Magda Jacobs en Tineke Labrujere - Boek In Beeld.

verhaal beginnen te vertellen en dan hoogst verbaasd zijn omdat je niet weet waarover het gaat. Een beelddenker ziet eerst het antwoord en zoekt er dan woorden voor. Fieke (12): "Ik zeg heel vaak 'dat ding' omdat ik niet zo graag het juiste woord vind. Ik zou dan willen dat de mensen niet ongeduldig worden maar dat ze even meedinken welk woord ik zoek. Als ze vragen hoe het er uit ziet, zou ik er wel op kunnen komen."